



TONI PAVÀ

# AL TALL

## tocs i vares pel país

El mític grup oferirà el seu últim concert el 18 d'octubre al Palau de Congressos de València. Ara fa un any, els capparets de la música d'arrel tradicional van anunciar la seua retirada definitiva. Aquest temps l'han dedicat a actuar arreu del país per acomiadar-se del seu públic. Per agrair-los, també, la fidelitat. En l'hora de l'adéu fan balanç a una carrera de prop de quaranta anys clapada d'èxits i reconeixements, de descobertes i de lliçons apreses i donades. Es declaren trobadors i afirmen que, estellesianament, han assumit la veu del poble. Per Al Tall han passat una munió de músics que han enriquit el conjunt sense que mai en perdera l'essència. Se'n van, però deixen un llegat de 18 discos i un bon grapat de seguidors.

### ■ Un dossier d'Esperança Camps

“**E**stimades amigues i amics. Amb molta emoció us anunciem que Al Tall hem decidit acabar la nostra activitat artística com a grup”. Era el 19 d'octubre de l'any passat quan aquesta piulada va

aparèixer al *timeline* dels seus seguidors a Twitter. Tothom, excepte aquella locutora indocumentada de Ràdio 9 que un dia va escopir per antena el nom del grup pronunciat a l'anglesa (“ol-tol”), va comprendre la transcendència



**Equip València-Folk en un assaig amb Vicent Torrent, amb corbata al centre de la imatge.**

de l'anunci. Quan ara se'ls pregunta per què es retiren, Vicent Torrent, que és qui va fer la passa cap a l'adéu definitiu, parla de jubilació. Diu que els objectius pels quals han treballat tot aquest temps semblen assolits; que s'han preocupat de recuperar el llenguatge musical del País Valencià, de tornar a posar a disposició de tothom aquest llenguatge sonor que ens és propi; que hi ha molta gent que ja treballa en la mateixa direcció; que han patit i que s'ho han passat bé; i que, per damunt de tot, tots els músics que han passat pel grup són responsables del gran bagatge acumulat.

**Fent 'riproposta'.** El 1975 Franco agonitzava i el seu règim també, però Vicent Torrent, Manolo Miralles, Miquel Gil i Manolo Lledó que, en paraules de Torrent, "sempre apareix als llibres però és com el fantasma del grup perquè en realitat només va venir a un assaig", estaven ben vius i amb ganes de fer música. Es buscaren i es trobaren. Perquè és així com expliquen ara com va sorgir la primera formació d'Al Tall, que prové encara d'uns anys abans i té com a lloc de referència el Micalet i l'Equip València-Folk. Ho recorda el fotògraf Rafael Sena, que el 1968 va fundar el Col·lectiu d'Amics de la Cançó, perquè allí va conèixer uns joves Torrent i Miralles.

A les darreries del franquisme i els inicis de la Transició hi havia set de canvi, de moviment, i necessitat de coses



**1975, un dels primers concerts d'Al Tall.**

noves. Els ciutadans estaven receptius a qualsevol manifestació artística que representara una bafarada d'aire net útil per a oblidar els *partes* de l'*equipo médico habitual* i fes l'ambient més respirable.

Al Tall va ser una d'aquestes vies d'escapament. Van pujar a l'escenari per oferir una música que sonava a tradicional, que evocava alguna cosa ja coneguda però que no era exactament el mateix. Estaven fent, encara sense saber-ho, encara sense posar-li nom, *riproposta*. Aquest terme, que els va marcar durant els primers anys de carrera, representa, en paraules de Torrent, "una música nova, feta per músics d'avui que componen seguint l'estètica de la tradició". Aquesta definició, la van aprendre l'any 1980 a Arles, a la Provença, on van participar en els Rescontres de la Mar, una trobada de músics que els va deixar amb els ulls esbatanats. Allà van conèixer Jan-Marie Carlotti, que havia encunyat aquesta etiqueta. Al Tall ja havia començat a fer

*riproposta* des del seu primer disc, *Música Popular. País Valencià*, quan amb la melodia d'una cançó de batre reivindicaven els drets laborals dels llauradors, per exemple; o quan les mamelles curulles de llet d'unes innocents cabretes esdevienien un Mister Marshall que passava de llarg davant la gent que l'esperava com el manà.

**Eixamplar el Mediterrani.** El que ara pot semblar anecdòtic, aquestes petites bromes lingüístiques com ara enviar l'alcalde a Panamà o a fer la mà, segons el context, no era altra cosa que les bases sòlides sobre les quals Al Tall estava construint un edifici fet de músiques tradicionals valencianes contaminades i penetrades per les melodies de països veïns d'aquesta o de l'altra riba del Mediterrani. Unes lletres posades al servei del poble i de la recuperació de la identitat nacional. El que en un principi feien per intuïció van continuar fent-ho per vocació i, així, el 1982 demanen a Maria del Mar Bonet de col·laborar en *Cançons de la nostra Mediterrània*. I encara, el 1985 se'n van més lluny i amb el grup marroquí Muluk el-Hwa enregistren *Xarq al-Andalus*. Amb aquest disc ens recorden que als segles X i XI hi havia poetes valencians en llengua àrab, que s'estimaven el territori i que, per exemple, ja vivien com a tragèdies les glopades del Xúquer. A propòsit d'aquest treball, Víctor Mansanet, considerat el biògraf d'Al Tall, va anotar que el disc ix justament quan l'Estat espanyol signa el tractat d'adhesió a la Unió Europea. I és que el tema de l'Europa del nord que menysté els ciutadans del sud, és un dels *leitmotifs* que mouen Al Tall. Així, el 1994 trauen l'àlbum *Europ eu!*, dedicat al jove maulet Guillem Agulló assassinat per un grup de neonazis a Montanejos la Setmana Santa del 1993. El disc explica la immigració a Algèria de milers de valencians i europeus a principis del segle XX i la incomprensió i el dolor del seu retorn.

**En sintonia amb el poble.** És amb aquesta manera d'estar alerta, que Al Tall ha anat acompanyant els diferents estats d'ànim de la gent. Són un grup utilitzat i utilitzable sempre a punt de col·laborar en causes pendents de ser guanyades. Els partidans de la cançó, els



**1.** Al Tall, al Palau de la Música Catalana en 1978. Amb Enric Ortega. **2.** 25 d'abril del 1980. Homenatge a Miquel Grau a la Plaça de Bous d'Alacant. **3.** Vicent Torrent canta en el concert del 25 d'abril del 1996 en un homenatge a Ovidi Montllor. **4.** Al Teatre Principal de València amb Miquel Gil en el concert de celebració dels vint anys. **5.** Amb la Banda Nova de Xàtiva en el concert homenatge a Escola Valenciana en 2007.

bateja Mansanet. Han cantat contra les nuclears, a favor de la llengua, contra els polítics corruptes, a favor dels treballadors, contra el centralisme... Han donat lliçons d'història en cantates com *Quan el mal ve d'Almansa* de 1979 o la més recent, *Vergonya, cavallers, vergonya* de 2009. Al Tall ha convidat a la festa amb *Posa vi, posa vi*, ha cantat al Nadal valencià i s'ha endut els més menuts a fer un viatge fantàstic per terra, mar i aire. I, és clar, han creat un vell de la Pobra que és de tots perquè tothom coneix un "Tio Canya".

Les imatges que es conserven dels concerts del grup són com algunes de les que il·lustren aquestes pàgines: molt de públic, molt motivat i disposat a acompanyar-los. Estem acostumats a veure'ls en grans espais, com ara el Camp Nou, en el festival "Som una nació"; a la Plaça

de Bous de València, en l'acte organitzat per Acció Cultural del País Valencià com a desgreuge a Joan Fuster; al Teatre Principal de València on van participar en l'espectacle col·lectiu "Quart Creixent".

**Alt nivell d'exigència.** Els músics que han estat a Al Tall han hagut de fregar l'excel·lència. Han treballat amb delicadesa, per deixar-les fixades, les diferents modalitats de la música tradicional valenciana. Han dedicat tres treballs a les vares, el que serien els *palos* del flamenc: *Tocs i vares*, *Vares velles* i *Envit a vares*.

En aquests 38 anys han format part d'Al Tall: Enric Esteve, Enric Ortega, Pep Gómez, Empar Torres, Vicent Cortina, Ximo Caffarena, Eliseo Parra, Ferran S. Manzanque, Vicent Alonso, Vicent Hervàs, Eladio Reinón, Joseph Rodilla,

Àngel Estellés, Xema Senabre, Vicent Lluís Fontelles, Ramon Garcia, Montse Anfruns, Josemi Sánchez, José V. Morillo i Miguel Blanco.

Enric Ortega va morir l'any 1978, només dos anys després d'incorporar-se al grup i capgirar-ne el funcionament perquè al cap li bullien tot d'idees i ja va donar molt de color a *Deixeu que rode la roda*. L'altra eixida important va ser la de Miquel Gil, que tenia projectes personals. Puntualment, però, ha tornat a cantar amb ells i també serà a l'escenari en el concert del comiat.

En aquests 38 anys d'història Al Tall ha rebut desenes de reconeixements, entre ells, la Creu de Sant Jordi el 1988. Ara pleguen, se'n van, es jubilen. La seua obra queda a disposició de tothom. Una obra que ha ajudat a recuperar la memòria del país.